

صفحات «روایت تهران» که پیش روی شماست، به انعکاس روایت‌های خواندنی تاریخ تهران قدیم و سرگذشت شخصیت‌ها و نامداران، خیابان‌ها و گذرها، واقعه‌های تاثیرگذار و تاریخ شفاهی طهران تعلق دارد. با عکس‌های یازمانده از خاطرات تهران دیرروز و قصه‌ها و ماجراهای پس پشت این عکس‌ها، شما هم می‌توانید در انتشار این صفحه که متعلق به خود شما و شهر شماست ما را همراهی کنید. «همشهری» بهترین عکس‌ها و قصه‌هایی را که برای ما ارسال می‌کنید با نام خودتان منتشر و به شما «همشهریان همراه» هدیه‌ای تقدیم می‌کند. نشانی و شماره تماس ما: ۰۲۲-۲۲۲۵۵۰۴۶۴، mahaleh@hamshahri.org، ۲۲۰۴۶۰۶۷

بهترین قصه‌های تاریخی تهران
جایزه می‌گیرند

اوج هیجان در بازی توپ و چوب

کوچک نیاز است. قدیمی‌ها توپ را با پارچه درست می‌کردند و بعدها توپ تنیس جایگزین آن شد. بازیکن‌ها مثل تیم‌های فوتبال به دو دسته تقسیم می‌شوند که در پایان یک تیم برنده و دیگری بازنده است. این بازی تا اندازه‌ای به بیسیبال شباهت دارد، اما قوانین و ابزار مورد استفاده در آن کمی متفاوت است. از نقطه‌ای که توپ پرتاب می‌شود تا حدود ۷۰ متر دورتر محلی را با خط نشان می‌کنند. یکی از بازیکن‌ها که در نیم‌متری زنده توپ ایستاده، توپ را با دست پرتاب می‌کند تا او بتواند با چوب به توپ ضربه بزند. بازیکن پس از زدن توپ با سرعت می‌دود تا به محلی که از پیش تعیین شده و «مهره» نام دارد برسد و به سرعت به محل زدن ضربه برگردد. افراد تیم مقابل اگر توپ را گرفتند باید با توپ شخص ضربه زنده را نشانه بگیرند. اگر توپ به او برخورد کرد، تیم او بازنده و نوبت به تیم مقابل می‌رسد تا به توپ ضربه بزند. در این بازی قدرت ضربه به توپ بسیار مهم است. چون اگر قدرت ضربه چندان زیاد نباشد و بازیکن‌های تیم حریف توپ را روی هوا بگیرند، برنده محسوب می‌شوند. مهارت ضربه زنده هم مورد مهم دیگر است چرا که او فقط ۳ بار مهلت دارد که توپ ضربه بزند و اگر هر سه بار ناکام بماند تیم بازنده به حساب می‌آید و جای خود را به تیم مقابل می‌دهد.»

نام: توپ کال
موقعیت: روستای میگون

توپ کال یا همان بازی توپ و چوب برای اهالی منطقه رودبار قصران و به ویژه روستاهای میگون و زایگان فقط یک بازی معمولی نیست؛ برای آنها یادآور خاطرات خوش کودکی، پدران و پیشینیانشان است. همان بازی خاطره‌انگیز که روزهای نخست پاییز تا پیش از بارش نخستین برف زمستانی چند نسل از اهالی روستا را گرد هم می‌آورد تا به بهانه یک بازی جذاب و چالش برانگیز، خاطره مشترک بسازند و پیوندشان با فرهنگ، تاریخ و هویت میگون محکم‌تر شود. بازی توپ کال اما هنوز هم در روستای میگون شمیران زنده است و هر از گاهی مسابقات توپ کال اهالی میگون و روستاهای اطراف را در قالب تیم‌های مختلف دور هم جمع می‌کند. همانطور که از نام توپ کال پیداست، این بازی یکی از آن بازی‌های تویی مهیج بود که به ابزار و ادوات چندان نیاز نداشت. توپ کال زمینی نسبتاً وسیع می‌خواست که پیدا کردنش در میگون و دیگر روستاهای لواسان کار چندان دشواری نبود.

سیدابوالقاسم میرمحمد میگونی، پژوهشگر و فعال فرهنگی، درباره نحوه بازی توپ کال می‌گوید: «برای انجام بازی توپ کال به یک چوبه‌دستی و یک توپ

جنگ تخم مرغ‌ها

نام: مرغنه‌وازی
موقعیت: لواسان

انگشت شست و اشاره می‌گرفتند. به گونه‌ای که بخش کوچکی از تخم مرغ میان انگشت‌ها پیدا بود. بازیکن رقیب هم که به همان شکل تخم‌مرغ را در دست گرفته بود، باید با تخم‌مرغ خود ضربه‌ای به تخم مرغ بازیکن حریف می‌زد. با شکستن یک تخم‌مرغ، برنده و بازنده مشخص می‌شد. اگرچه در این بازی هم مثل بسیاری از بازی‌ها امکان تقلب وجود داشت و برخی محتویات تخم‌مرغ را با سوزن خالی و داخل آن گچ می‌ریختند اما پایان این بازی همیشه خوش بود. چون در بیشتر مواقع بچه‌های روستا بعد از بازی هم سفره می‌شدند؛ فرد برنده، بازنده‌ها را به خانه خود دعوت می‌کرد و با تخم‌مرغ‌هایی که برده بود برای دوستانش نیمرو درست می‌کرد.

نوروز برای اهالی رودبار قصران، به ویژه ساکنان روستاهای میگون، زایگان و دیگر روستاهای رودبار قصران یادآور بازی خاطره‌انگیز «مرغنه‌وازی» یا همان «مرغنه‌جنگ» است. هر چند این بازی در دیگر روزهای سال هم حسابی طرفدار داشت و کوچک و بزرگ روستا هر وقت به هر بهانه‌ای دور هم جمع می‌شدند بساط این بازی را فراهم می‌کردند. سبک زندگی روستایی و در دسترس بودن تخم‌مرغ یکی از عواملی بود که موجب شد این بازی متفاوت در این محدوده از شمیران از دیرباز جایی در تفریحات و سرگرمی اهالی پیدا کند و رنگ و لعابی متفاوت به ایام نوروز بدهد. سیدابوالقاسم میرمحمد میگونی درباره قوانین مرغنه‌وازی می‌گوید: «این بازی معمولاً سرگرمی پرتلفاز بچه‌ها بود. بچه‌ها و حتی بزرگ‌ترها در گروه‌های چند نفره سرپل‌ها و میدانهایی‌های روستا جمع می‌شدند و به مرغنه‌وازی یا مرغنه‌جنگ می‌پرداختند. همانطور که از نامش پیداست، هر کدام از بچه‌ها با تخم‌مرغ‌هایی که داشت به جنگ تخم‌مرغ‌های دیگران می‌رفت. قوانین بازی هم ساده بود. هر کسی که تخم‌مرغش می‌شکست، بازنده بود و باید یک تخم‌مرغ سالم به فرد برنده می‌داد. بچه‌ها تخم‌مرغ را در مشت خود و بین دو

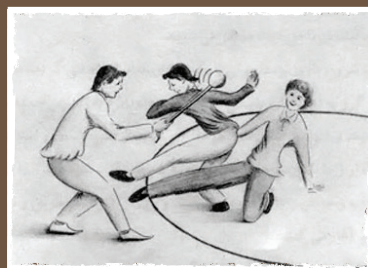
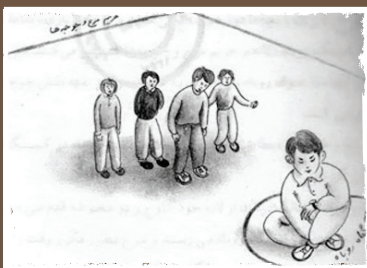
حلقه دوازی که صدای پرنده می‌داد

نام: جرین، جرین
موقعیت: روستای دربندسر

سرودهای محلی یا آواهایی که جنبه موسیقایی دارند ویژگی‌هایی است که در روستاهای حوالی شمیران اجرا می‌شود. مهرشاد کاظمی، تهران پژوه، این بازی‌ها را در ۳ گروه سرگرمی، نمایشی و موسیقایی دسته‌بندی می‌کند و می‌گوید: «از آنجا که روستاها فضای بازی بیشتری داشتند بچه‌ها می‌توانستند بازی‌های گروهی را با هیجان بیشتری انجام دهند. آنها در میانه بازی از اشعاری کودکانه برای رقیب خود استفاده می‌کردند. یکی از این بازی‌ها که در رودبار قصران، روستای دربندسر انجام می‌شد بازی «جرین جرین» نام داشت.»

به گفته کاظمی، رده سنی کودکان زیر ۹ سال طرفدار این بازی بودند. محدودیتی در تعداد بازیکنان وجود نداشت، اما اغلب در گروه‌های حدود ۵ یا ۶ نفره «جرین، جرین» را بازی می‌کردند. در این بازی کودکان شخصی که «سلار» نامیده می‌شد به عنوان سرگروه هدایت بازی را بر عهده می‌گرفت.»

نحوه بازی هم به این شکل بود که کودکان دایره‌وار و در حالی که دست‌های یکدیگر را به هم داده بودند در کنار می‌ایستادند. سپس یک نفر از بین آنها در مرکز دایره قرار می‌گرفت. سلار که هدایت بازی را بر عهده داشت، همراه با سایر اعضای گروه دایره‌وار به دور فردی که در مرکز ایستاده می‌چرخید. سلار رو به فردی که در مرکز دایره ایستاده می‌گفت:

«جرین، جرین» فردی که وسط دایره است پاسخ می‌دهد: جان جرین! سلار از او می‌پرسد: اسبت چه رنگه؟ فرد وسط می‌گوید: سیاه. سلار می‌پرسد: با صدای چی؟ فردی که در وسط است در پاسخ به این سؤال نام یک پرنده یا حیوان را می‌برد.

سپس بچه‌هایی که دایره زده‌اند، همراه با چرخش صدای آن پرنده را در می‌آورند. این بازی با نام بردن از پرندگان و حیوانات مختلف ادامه می‌یافت. دیر پاسخ دادن یا اشتباه پاسخ دادن هر کدام از بچه‌هایی که دایره‌وار می‌چرخیدند، موجب بازنده شدن آنها می‌شد و فرد مورد نظر باید دور بعدی در مرکز دایره قرار می‌گرفت.»